

SOSYOSİBERNETİK VE AKIŞKAN TOPLUMLAR

Arif AKBAŞ*

Atf: Akbaş, Arif. "Sosyosibernetik ve Akışkan Toplamlar", *Sosyologca*, Sayı 31 (2026), s. 23-42.

ÖZ: Bu makalede günümüzdeki toplumsal ve teknolojik değişimleri anlamak amacıyla sosyosibernetik ve akışkan toplum kavramları ele alınmaktadır. Dijitalleşme ve teknolojik ilerlemelerin toplumları nasıl etkilediği araştırılarak, bu değişimlerin toplumsal yapıları nasıl dönüştürdüğü açıklanmaya çalışılacaktır. Sosyosibernetik kavramı, sosyal sistemlerin ve bireylerin birbirleriyle etkileşim içinde olduğu bir perspektifi temsil eder. Bu etkileşimlerin dijitalleşme sürecinde nasıl değiştiğini ve bu değişimlerin toplumsal yapıları nasıl etkilediğini inceler. Ayrıca, akışkan toplum kavramı, geleneksel toplum modellerinden farklı olarak değişen, hızlı adapte olan ve sürekli değişim gösteren toplumları tanımlar. Dünya genelindeki dijital haritanın çözümlenmesiyle birlikte, küresel ölçekteki sosyosibernetik etkileşimleri ve akışkan toplum dinamiklerini ele alınabilir. Metin, bu bağlamda dijitalleşmenin toplumlar üzerindeki etkilerini anlamak ve gelecekteki sosyal yapıları öngörmek isteyen okuyucular için değerli bir kaynak olarak öne çıkmaktadır. Teknoloji ve toplum arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik kapsamlı bir çerçeveye sunmak, sosyal bilimlere ve dijital dönüşüm çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyosibernetik, Akışkan toplumlar, Dijitalleşen toplum, Sosyokrazi, Güdümlü hareketlilik.

Sociocybernetic and Liquid Societies

ABSTRACT: This article explores the concepts of sociocybernetics and liquid societies in order to understand current social and technological transformations. By examining how digitalization and technological advancements affect societies, the study aims to explain how these changes transform social structures. The concept of sociocybernetics represents a perspective in which social systems and individuals interact with one another. It investigates how these interactions evolve during the digitalization process and how such changes influence social structures. Moreover, the concept of liquid society defines societies that differ from traditional models—those that are constantly changing, rapidly adapting, and in a continuous state of transformation. Through an analysis of the global digital landscape, the paper addresses sociocybernetic interactions and the dynamics of liquid societies on a global scale. In this context, the text serves as a valuable resource for readers seeking to understand the impacts of digitalization on societies and to anticipate future social structures. By offering a comprehensive framework for understanding the relationship between technology and society, it contributes to the fields of social sciences and digital transformation studies.

Keywords: Sociocybernetics, Liquid societies, Digitalized society, Sociocracy, Guided mobility.

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi : 15.04.2026

Kabul Tarihi : 21.06.2026

* Dr. Öğr. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, aakbas@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8480-4350

Giriş

Sosyal bilimlerin gelişimi, günümüzde teknolojik ilerlemelerle birleşerek yeni bir boyut kazanmıştır. Bu değişim, sosyal sistemlerin ve bireylerin etkileşimlerini anlamak için sosyosibernetik kavramını gündeme getirmiştir. Sosyosibernetik, sosyal bilim ve bilişim teknolojileri arasında bir köprü kurarak, toplumların dijitalleşme ve teknolojiye adaptasyon süreçlerini ele almaktadır. Bu yazıda, sosyosibernetik temel prensipleri ve toplumlar üzerindeki etkileri incelenecek ve bu kavramın günümüzdeki önemi vurgulanacaktır. Sosyosibernetik ana perspektifi, sosyal sistemlerin birbiriyle ve çevreleriyle sürekli etkileşim halinde olduğunu kabul eder. Bu etkileşimler, bilişim teknolojilerinin yaygınlaşması ve dijitalleşme süreçlerinin hız kazanmasıyla birlikte daha karmaşık bir hal almıştır. Sosyosibernetik, bu değişimleri anlamak ve toplumların bu dinamiklere nasıl tepki verdiğini incelemek için kapsamlı bir çerçeve sunar. Dijitalleşmenin ve teknolojik ilerlemenin toplumları nasıl dönüştürdüğünü anlamak için sosyosibernetik, sosyal yapıları çözümleyerek bireylerin ve toplumların bu değişimlere nasıl uyum sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu kavram, toplumsal sistemlerdeki geribildirim döngülerini anlamak ve bu döngülerin nasıl optimize edilebileceğini keşfetmek amacıyla bir araştırma alanı sunmaktadır. Sosyosibernetik, günümüzdeki hızlı dijitalleşme ve teknolojik ilerleme bağlamında önemli bir araştırma alanı olarak öne çıkmaktadır. Sosyal sistemlerin karmaşıklığı ve sürekli değişen doğası, sosyosibernetik'in sunduğu analitik araçlarla daha iyi anlaşılabilir hale gelmektedir. Bu bağlamda, Sosyosibernetik toplumları etkileyen faktörleri anlamak ve geleceğe dair öngörülerde bulunmak isteyen araştırmacılar için önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Teknolojinin ve toplumun etkileşimi üzerine derinlemesine bir anlayış sunan bu kavram, sosyal bilimlerde ve dijital dönüşüm çalışmalarında giderek artan bir ilgi görmektedir.¹

Sosyosibernetik, başlangıçta sibernetik ve sistem teorilerinin birinci ve ikinci derece uygulamaları olarak anlaşılmıştır, ancak bu yaklaşımların sosyal sistemlere yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Sosyosibernetiğin amacının, belirli bir paradigmanın benimsenmesiyle, özellikle bilişsel makinelerin yaratılması yoluyla sibernetiği biyolojiden sosyal sistemlere kadar genişletmek olduğu vurgulanmıştır. Sosyosibernetik, üçüncü ve dördüncü derece arasındaki etkileşimi anlamak için kullanılabilir. Bu bağlamda, bireydeki insan davranışını anlamak amacıyla sibernetiğin uygulanması, birinci ve ikinci sibernetiğin kolektif ölçekte tamamlayıcı bir işlev gördüğü vurgulanmıştır. Kimi sosyologlarca sosyosibernetiğin ana uygulama alanının farklı yapılar arasındaki etkileşim olduğu açıklanmıştır. Bu etkileşim, rasyonalite düzeylerine göre değişirken, bununla birlikte dil ve söz edimlerinin incelenmesine de genişletilebilir. Sosyosibernetik Dergisi, sosyosibernetiğin ana odak noktalarından birinin düşünce tutarlılığı olduğunu belirterek, kurumsal gerçeklerin yaratıcıları ve araç-sonuç analizinin temeli olarak belirli bir sosyal bağlam altında incelenmesine vurgu yapmıştır.² Sosyosibernetik ve sosyal entropi teorisi, sosyal bilimlerde önemli kavramları birleştirerek toplumsal sistemlerin karmaşıklığını ve değişimini anlamaya yönelik bir yaklaşım sunar. Sosyosibernetik, bireylerin ve toplulukların birbirleriyle ve çevreleriyle olan etkileşimlerini incelerken, sosyal entropi teorisi ise bu etkileşimlerin entropik yani düzensizleşme eğilimi üzerinde durur. Bu iki kavram, toplumların içsel dinamiklerini ve dışsal etkenlere karşı tepkilerini anlamak için bir çerçeve sağlar. Sosyosibernetik, sosyal sistemlerin bir tür kontrol mekanizmasıyla yönlendirildiği bir

¹Rudolf F. Geyer and Johannes van der Zouwen, *Sociocybernetics: Complexity, Autopoiesis, and Observation of Social Systems*, Westport, CT: Praeger, 2001, s.6-32.

²Roberto Gustavo Mancilla, "Introduction to Sociocybernetics (Part 3): Fourth Order Cybernetics," *Journal of Sociocybernetics* 11, no. 1/2 (2013), s.47-73.

perspektif sunarken, sosyal entropi teorisi, toplumların zaman içinde düzensizleşme eğiliminde olduğunu ve bu düzensizleşmenin nasıl azaltılabileceği üzerine odaklanır. Bu iki yaklaşımın bir araya gelmesi, toplumsal değişimin karmaşıklığını anlamak ve sürdürülebilir toplum modelleri oluşturmak adına önemli bir alanı işaret eder.³

Sosyosibernetik prensipleri, toplumsal sistemlerin dinamiklerini anlamak ve yönetmek amacıyla geliştirilmiş bir teorik çerçevedir. Bu prensipler, sibernetik ve sistem teorilerini temel alarak, toplumsal etkileşimlerin birbirleriyle ve çevreleriyle olan kompleks ilişkilerini incelemeyi amaçlar. Sosyosibernetik, bireylerin ve toplulukların davranışlarını, karar alma süreçlerini ve toplumsal yapıları anlamak için geri bildirim döngülerini kullanır. Temel olarak, sosyosibernetik prensipleri, toplumsal sistemlerin kendini düzenleme yeteneklerini vurgular ve bu sistemlerin içsel etkileşimlerini anlayarak daha sürdürülebilir ve adaptasyon kabiliyeti yüksek toplumlar oluşturmayı hedefler. Sosyosibernetik, sosyal bilimlerde ve organizasyon yönetiminde etkili bir araştırma ve uygulama alanı olarak öne çıkar.⁴ Sosyosibernetiğe dayalı araştırma yöntemlerimizin karakteristik özelliği olarak; sistemler, süreçsellik, karşılıklık, kendine referans verme, bilgi konularına odaklanılmaktadır. Sosyosibernetik kavramı, son 40 yılda birinci ve ikinci dereceden sibernetik, yapıcı epistemoloji ve sistem bilimi arasındaki kesişim noktasında gelişmiştir. Bu, çeşitli disiplinler arasında bir köprü oluşturan ortak bir dil ve karmaşık sosyal sorunları analiz etmek için bir temel sağlamıştır. Sosyosibernetik, birinci ve ikinci dereceden sibernetik kavramlarını kullanarak toplumlar, topluluklar ve grupların incelenmesinde önemli bir rol oynar. Ancak sadece soyut bir teorik perspektif değildir; bunun yanında sistemik şiddet, teknolojinin toplumdaki rolü, çevresel zorluklar, kentsel planlama, topluluk gelişimi, sosyal kimlik ve medya temsili gibi disiplinler arası konuların analizine uygulanan bir yaklaşımdır. Sosyosibernetik, karmaşıklıklarla başa çıkmak için kendini sürekli adapte eden çalkantılı toplumların bilimidir.⁵

Rudolf F. Geyer ve Johannes van der Zouwen, "Sociocybernetics: Complexity, Autopoiesis, and Observation of Social Systems" (Sosyosibernetik: Karmaşıklık, Otopoez ve Sosyal Sistemlerin Gözlemlenmesi) kitabında konuyu enikonu incelemişlerdir. Bu cilt, sosyosibernetik araştırmalardaki son gelişmelere ışık tutma çabası içinde olup, hızla evrilen bu alandaki en güncel düşünceleri yansıtmaktadır. Yazarlar, artan toplumsal karmaşıklığın ortaya çıkardığı temel sorunları ele almaktadırlar ve hâlâ kullanılan birçok metodolojik aracın, doğrusal olmayan ve kendi kendini organize eden sistemlerle başa çıkma konusundaki yetersizliklerini analiz etmektedirler. Kitap, sosyosibernetiğin temel prensiplerine dayanarak yeni bir metodoloji öneren, toplumsal karmaşıklığın büyümesini ve toplumsal alt birimlerin otopoezinin daha fazla karmaşıklığa katkısını açıklayan ve karmaşık sosyal gözlemleri simülasyon tabanlı yeni metodoloji ile incelemeyi amaçlayan 18 katkı sahibinin bir araya geldiği bir çalışmadır. Kitap, sosyosibernetiğin daha iyi anlaşılmasına ve günümüzdeki giderek artan karmaşıklık ve karşılıklı bağımlılıkla ilişkili modern sorunların araştırılmasında bir araç olarak kullanılmasına önemli bir katkıda bulunmaktadır. Kitabın ilk kısmı, artan toplumsal karmaşıklığı ele alırken genel gelişimi, beyin-çevre etkileşim döngülerinin karmaşıklığını, örgütsel değişimi, insani değerlerin değişimi ve toplumsal alt sistemlerin artan iç içe geçmesini içeren bölümler içermektedir. İkinci bölüm, sosyosibernetiğin güncel bir konusuna odaklanarak otopoez veya kendi kendine üretimi ele

³ Kenneth D. Bailey, "Sociocybernetics and Social Entropy Theory," *Kybernetes* 35, no. 3/4 (2006), s.375-384.

⁴ Bernd Hornung, "Principles of Sociocybernetics," paper presented at the Symposium on Sociocybernetics, ISA-RC51, Paris, September 2005, <https://slideplayer.com/slide/4993808/>. s. 1-3.

⁵ Pablo E. Almaguer-Kalixto and Francesco Giglietto, "Steering the World from Where We Are: An Introduction to the Sociocybernetics Perspective," *Current Sociology* 67, no. 4 (2019), s.479-494.

alır. Bu bölümler somutlaşmış biliş, otopoezin ticari firmalara uygulanabilirliği, Aristoteles felsefesindeki kökleri ve demokratik toplumlarda toplumsal kontrol ve yönlendirme olasılığına odaklanmaktadır. Daha çok metodolojiye odaklanan üçüncü bölüm, karmaşık sosyal sistemleri gözlemlemenin doğasındaki zorlukları tartışmakta olup, kültürlerarası karşılaştırmalı araştırma sorunları, sosyal sistemlerin gelişiminin simülasyonu, eğitim sistemlerinin boylamsal simülasyonu ve karşılıklı etkileşim içindeki doğrusal olmayan sistemlerin beklenmedik karmaşıklıklarının analiziyle ilgili metodolojik zorlukları ele almaktadır.⁶ Bu konuda F. Geyer'in "The Challenge of Sociocybernetics" çalışması da bulunmaktadır.⁷

Sosyosibernetik, sistem düşüncesinin (tüm bilimlere uygulanabilir) insanlara ve onların oluşturduğu gruplara nasıl uygulanabileceğini gösterir. Bu bakış açısı, bilgi toplumlarını üreten toplumsal değişimin günümüzdeki hızlanması sırasında insanın sosyal sorunlarının anlaşılmasına dair bir fikir vermektedir. Farklı bakış açıları, insan sorunlarına ilişkin çok farklı anlayışlar üretir. Sistem düşüncesi, insanlar arasındaki ve insanlarla çevreleri arasındaki ilişkilere bütünsel bir yaklaşıma izin verir. Kişinin, hepimizin içinde bulunduğu güçlü ilişkilerin ortasından kurtulmasına yardımcı olur.⁸ Konuya farklı açıdan bakan sosyologlardan birisi de Masudul Alam Choudhury'dir. Herhangi bir alanda (bilimsel, ticari veya sosyal etik), belirli bir toplulukta neyin kabul edilebilir, neyin ise tabu olarak kabul edildiğinin belirlenmesinde kritik bir rol oynar. Bu önkoşulların kaynağı genellikle gelenek ile rasyonel düşüncenin karmaşık bir şekilde iç içe geçmesidir. "Tanrı ve Dünya Sisteminin Sosyo-Sibernetik Çalışması", İslami tek tanrılı hukukun varoluşun epistemolojisi üzerindeki etkilerini inceleyerek, çeşitli bilişsel bağlamlar bağlamında eylem ve tepkiyi yöneten bir dünya sistemi oluşturmayı ve ahlaki sosyo-bilimsel bir dünya görüşünde araştırmayı amaçlar. Finans ve ekonomi alanında geçmişi olan okuyucular, bu kitaptan kendi toplumsal ve mesleki dernekleri hakkında daha kapsamlı bir teorik anlayış oluşturmak için yararlanabilirler.⁹ Sibernetik geliştikçe etkisi sosyal bilimlere de yayılmıştır. Wiener'in tanımına göre sibernetik, "hayvan ve makinedeki kontrol ve iletişim" bilimidir.¹⁰ Sosyosibernetik, sosyoloji ile genel sistem teorisi ve sibernetik arasında disiplinler arası bir bilimdir.¹¹ Bu kavram ayrıca: Otopoez, Kliodinamik, Hanedan döngüsü, Genel sistem teorisi, Döngü listesi, Psikoloji, Sosyal döngü teorisi, Sosyokratizm, Sosyoloji, Süperorganizmalar, Sistem felsefesi, Sistem düşüncesi, Savaş döngüleri, Dünya sistemleri teorisi ile yakından ilişkilidir. Toplumsal değişim ve dönüşümü dijital evrim bağlamında açıklamaya çalışır. "Sibernetik, çıktıları beraberinde girdi olan döngüsel nedensel sistemleri geri bildirim sistemleri olarak inceleyen bir sistem bilimi alanıdır. Ekolojik, teknolojik, biyolojik, bilişsel ve sosyal sistemler de dahil olmak üzere döngüsel nedensel süreçlerin ilkeleriyle ve ayrıca tasarlama, öğrenme ve yönetme gibi pratik faaliyetler bağlamında ilgilenir."¹² Burada sibernetik biyolojik ve sosyal sistemlerdeki döngüsel nedensellik ve geri bildirim mekanizmalarının incelenmesi olarak anlaşılmaktadır. Sibernetiğin temel kavramı olan döngüsel nedensellik geniş çapta uygulanabilirliğe sahiptir ve farklı uygulamalara ve diğer

⁶ Geyer and Zouwen, "Sociocybernetics", s. 6-10.

⁷ Rudolf F. Geyer, "The Challenge of Sociocybernetics," *Kybernetes* 24, no. 4 (1995), s.6-32.

⁸ John A. Busch, *Sociocybernetics: A Perspective for Living in Complexity*, London: Social Systems Press, 1992, s. 292.

⁹ Masudul Alam Choudhury, *Socio-Cybernetic Study of God and the World-System*, Hershey, PA: Information Science Reference, 2013, s.298.

¹⁰ Roberto Cordeschi, "Cybernetics," in *The Blackwell Guide to the Philosophy of Computing and Information*, ed. Luciano Floridi (Malden, MA: Blackwell, 2004), s.186-96.

¹¹ Bernd R. Hornung, "The Challenges for Sociocybernetics," *Current Sociology* 67, no. 4 (2019), s.511-26.

¹² W. Ross Ashby, *An Introduction to Cybernetics*, London: Chapman & Hall, 1956, s.2-9.

alanlarla ilişkilere yol açmaktadır. Sosyal ve davranış bilimlerinde sibernetik, antropoloji, sosyoloji, ekonomi, aile terapisi, bilişsel bilim ve psikoloji alanlarındaki çalışmaları kapsamış ve etkilemiştir. Günümüzün dijitalleşen dünyasında sibernetik deyince çoğunlukla yapay zekâ, biyonik, bilişsel bilim, kontrol teorisi, karmaşıklık bilimi, bilgisayar bilimi, bilgi teorisi ve robot bilimi vs. anlaşılmaktadır. Modern yapay zekânın bazı yönleri özellikle de sosyal makine gibi kısımları genellikle sibernetik terimiyle tanımlanmıştır. Béla H. Bánáthy "Toplumun Güdümlü Evrimi: Bir Sistem Bakışı", Felix Geyer ve Johannes van der Zouwen "Sosyosibernetik: Sibernetik El Kitabı", Felix Geyer "Sosyosibernetiğin meydan okuması" ile "Kendini referans alma yürüyüşü" kitaplarında bu konuyu açıklamışlardır.

Sosyosibernetik, sosyal sistemlerin ve iletişiminin birleşimini inceleyen bir disiplindir. Bu terim, sosyal bilimler ve cybernetics (sibernetik) disiplinlerinin birleşimini ifade eder. Sibernetik, kontrol ve iletişim sistemlerini inceleyen bir bilim dalıdır. Sosyosibernetik ise bu sibernetik prensipleri, sosyal sistemlerin ve insan etkileşimlerinin anlaşılmasında kullanır. Sosyosibernetik'in temel amacı, sosyal sistemlerin nasıl düzenlendiğini, kontrol edildiğini ve değiştiğini anlamak için sibernetik prensipleri kullanmaktır. Bu disiplin, insanlar arası ilişkiler, kurumlar, topluluklar ve diğer sosyal birimlerin sistemik özelliklerini anlamaya yöneliktir. Sosyosibernetik, sosyal sistemleri bir bütün olarak değerlendirir ve bu sistemlerin parçaları arasındaki etkileşimleri inceler. Bu analiz, toplumsal düzenin, değişimin ve kontrolün anlaşılmasına katkı sağlar. Sosyosibernetik, iletişim süreçlerini sibernetik prensiplerle analiz eder. İnsanlar arasındaki iletişim dinamiklerini anlamak, toplumsal yapıyı ve değişimi açıklamada önemlidir. Toplumsal karar verme süreçlerini inceleyerek, bu süreçlerdeki kontrol mekanizmalarını anlamaya yönelik çabalar içerir. Toplumun nasıl kararlar aldığı ve bu kararların nasıl uygulandığı üzerine odaklanır. Toplumların zaman içinde nasıl değiştiğini ve çeşitli faktörlere nasıl adapte olduğunu inceleyerek, sosyal değişimin anlaşılmasına katkıda bulunur. [Evrimci bir bakış açısına sahiptir.] Sosyosibernetik bir sistemik düşünce yaklaşımı benimser ve karmaşık sosyal yapıları anlamak için kibernetik araçları kullanır. Bu disiplin, sosyal bilimlerdeki birçok alt alanı etkiler, bu da toplumsal sistemlerin daha etkili bir şekilde analiz edilmesine ve anlaşılmasına olanak tanır.¹³

Akışkan Toplum, Dijitalleşen Toplum, Sosyokrazi ve Güdümlü Hareketlilik

"Liquid Societies" (Sıvı Topluluklar) terimi, ünlü sosyolog Zygmunt Bauman tarafından ortaya atılmış ve toplumsal yapıların, geleneksel katı modellerden ziyade daha esnek, değişken ve hızlı bir şekilde değiştiği bir kavramı ifade eder. Bauman, modern toplumların kararlı ve belirgin sınırlarla sınırlı olmadığını, aksine sürekli değişen, hızla adapte olan bir yapıya sahip olduğunu savunmaktadır. Sıvı toplumlar, insanların ilişkileri, kimlikleri ve toplumsal normları hızla değişen bir dünyada yaşadıkları bir kavramdır. Geleneksel toplum modellerinde olduğu gibi sabit kurallar ve kalıplar yerine, sıvı toplumlar sürekli olarak değişen koşullara uyum sağlamak zorundadır. Bu bağlamda, bireyler ve topluluklar, sürekli olarak yeni bilgilere ve teknolojilere adapte olmalıdır. Globalleşme, teknolojik ilerlemeler ve sosyal medya gibi faktörler, Bauman'ın sıvı toplumlar teorisini destekleyen unsurlardır. İnsanlar, geleneksel normlardan daha hızlı ayrılıp, çeşitli sosyal bağlantılara girebilecekleri, dahası esnek bir şekilde bu bağlantılardan çıkabilecekleri bir ortamda yaşıyorlar. Ancak, sıvı toplumlar beraberinde belirsizlik, güvensizlik ve kimlik karmaşası gibi zorlukları da getirir. Bireyler, sürekli değişen bu ortamda kendi kimliklerini bulmada güçlük çekebilirler. Bu

¹³ Brian Scott, "Introduction to Gordon Pask's 'The Cybernetics of Evolutionary Processes and of Self-Organising Systems,'" *Journal of Sociocybernetics* 8 (2010), s.25-26.

nedenle, sıvı toplumlar kavramı, toplumsal yapıların karmaşıklığını anlamak ve yönetmek için önemli bir teorik araç olarak kabul edilmektedir.¹⁴

Akışkan toplumlar (Liquid Societies) ve Sosyosibernetik kavramları, modern toplumları ve sosyal ilişkileri anlamak için kullanılan iki önemli sosyolojik perspektifi ifade eder. Akışkan Toplumsal (Liquid Societies): Zygmunt Bauman tarafından ortaya atılan bu kavram, toplumların katı ve belirgin sınırlar yerine daha esnek, değişken ve hızlı bir yapıya sahip olduğunu ifade eder. Bauman'a göre, modern toplumlar sürekli bir değişim ve belirsizlik içinde evrimleşir. İnsanların ilişkileri, kimlikleri ve toplumsal normları hızla değişen bir dünyada yaşar. Bu kavram, geleneksel normlardan daha hızlı ayrılabilen, çeşitli sosyal bağlantılara girebilen ve esnek bir şekilde bu bağlantılardan çıkabilen bireyler ve topluluklar üzerine odaklanır.¹⁵ Sosyosibernetik, sosyal sistemlerin, organizmaların, ve makinaların benzer matematiksel modellerini inceleyen bir disiplindir. Bu terim, "sosyal" ve "cybernetics" (sibernetik) kelimelerinin birleşiminden gelir. Sosyosibernetik, toplumsal etkileşimlerin ve organizasyonların karmaşıklığını anlamak için sistem teorisini kullanır. Sosyosibernetik, sosyal sistemlerin nasıl düzenlendiğini ve değiştiğini anlamak amacıyla matematiksel modelleme, kontrol teorisi ve bilgisayar simülasyonları gibi araçları kullanır. Bu yaklaşım, toplumları birer karmaşık sistem olarak ele alarak, sosyal düzenin ve dinamiklerin anlaşılmasına katkı sağlar.¹⁶ Bu iki kavram, günümüzdeki toplumsal yapıları ve ilişkileri daha derinlemesine anlamak ve açıklamak için farklı perspektifler sunar. Akışkan toplumlar, toplumların dinamik doğasını vurgularken, sosyosibernetik ise matematiksel ve bilgisayar modelleri aracılığıyla toplumsal sistemlerin karmaşıklığını anlamaya odaklanır.

Dijitalleşen toplum, teknolojinin hızlı bir şekilde evrim geçirmesiyle birlikte gelen ve dijital araçların hayatın her alanında etkin bir şekilde kullanıldığı bir toplumsal dönemdir. Bu dönemde dijital teknolojiler, iletişimden eğitime, iş dünyasından sosyal ilişkilere kadar geniş bir yelpazede etki gösterir. Dijitalleşen toplumda iletişim, geleneksel sınırları aşarak dijital platformlarda gerçekleşir. Sosyal medya, mesajlaşma uygulamaları ve video konferans araçları, insanların anında iletişim kurmasını sağlar. Örneğin, bir kişi Asya'da yaşarken diğer bir kişi Amerika'da olsa bile, bu dijital araçlar sayesinde anlık olarak iletişim kurabilirler. Dijitalleşen toplumda eğitim, online platformlar aracılığıyla daha erişilebilir hale gelmiştir. Uzaktan eğitim, dijital ders materyalleri, sanal sınıflar ve çevrimiçi öğrenme araçları bu dönemin bir parçasıdır.¹⁷ Öğrenciler, coğrafi sınırları aşarak dünyanın dört bir yanındaki üniversitelere ve kaynaklara erişebilirler. Dijitalleşen toplumda iş dünyası, dijital pazarlama, uzaktan çalışma ve yapay zekâ gibi teknolojileri benimseyerek daha verimli hale gelir. Şirketler, dijital platformlarda ürün ve hizmetlerini pazarlar, müşterilerle etkileşimde bulunur ve veri analitiği kullanarak stratejik kararlar alır. Sosyal medya platformları, dijitalleşen toplumun sosyal etkileşimini belirgin bir şekilde değiştirmiştir. İnsanlar, farklı kültürlerden, coğrafyalardan ve yaş gruplarından insanlarla çevrimiçi olarak bağlantı kurabilirler. Keza dijital platformlarda topluluklar oluşturarak ortak ilgi alanları etrafında bir araya gelebilirler. Telemedicine (uzaktan tıp) uygulamaları, dijitalleşen toplumun sağlık

¹⁴ Cristina Bordoni, "Introduction to Zygmunt Bauman," *Revue internationale de philosophie* 277 (2016), s.281-89.

¹⁵ Päivi Poder, "Bauman on Freedom - Consumer Freedom as the Integration Mechanism of Liquid Society," in *The Sociology of Zygmunt Bauman*, ed. Michael Hviid Jacobsen, London: Routledge, 2016, s. 97-116.

¹⁶ Frans A. Birrer, "Sustainability, Democracy, and Sociocybernetics," *Kybernetes* 28, no. 6/7 (1999), s. 810-20.

¹⁷ Franck Cochoy, Christian Licoppe, Marc Patrick McIntyre, and Niklas Sörum, "Digitalizing Consumer Society: Equipment and Devices of Digital Consumption," *Journal of Cultural Economy* 13, no. 1 (2020), s. 1-11.

sektöründeki etkilerinden biridir. Hastalar, uzaktan sağlık hizmetleri sayesinde doktorlarıyla görüntülü görüşmeler yapabilir, teşhis ve tedavi alabilirler. Dijitalleşen toplum, teknolojinin sunduğu olanaklarla birlikte toplumsal dinamikleri ve günlük yaşamı temelden değiştirmekte ve bu değişim, hızla ilerleyen dijitalleşme süreciyle daha da derinleşmektedir.¹⁸

Dijitalleşen toplum ve sosyosibernetik arasındaki ilişki, modern toplumların karmaşıklığı ve dinamiklerini anlamak için kullanılan bir perspektifi ifade eder. Bu iki kavram, teknolojik gelişmelerin toplumsal yapıları nasıl etkilediği konusunda önemli bir anlayış sağlar. Dijitalleşen toplum, teknolojik ilerlemelerin bir sonucu olarak gelen ve dijital araçların, internetin ve bilgisayar teknolojisinin yaygın olarak kullanıldığı bir dönemi temsil eder. Bu dönemde, iletişim, eğitim, iş dünyası ve diğer birçok alan dijital teknolojilerle şekillenir. İnsanlar, günlük yaşamlarında dijital platformları aktif olarak kullanır, bilgiye hızlı erişim sağlar ve sosyal ilişkilerini dijital ortamlarda sürdürür. Sosyosibernetik, sosyal sistemleri ve organizasyonları matematiksel ve bilgisayar tabanlı modellerle inceleyen bir disiplindir. Bu alan, sibernetik (cybernetics) ilkelerini sosyal sistemlere uygular ve toplumsal dinamiklerin, etkileşimlerin ve değişimlerin nasıl anlaşılabilirliğini araştırır. Sosyosibernetik, toplumları birer sistem olarak ele alır ve bu sistemlerin içsel etkileşimlerini, geri bildirim döngülerini ve kontrol mekanizmalarını analiz eder. Dijitalleşen toplumda, sosyosibernetik ilkeleri, dijital platformlardaki sosyal etkileşimleri, bilgi akışını ve toplumsal organizasyonları anlamak için kullanılabilir. Örneğin, sosyosibernetik analizler, sosyal medya üzerinden yayılan bilgi akışını, kullanıcı etkileşimlerini ve bu platformlardaki topluluk dinamiklerini modellendirme konusunda kullanılabilir. Ayrıca, dijitalleşen toplumda oluşan hızlı değişimleri ve adaptasyonları anlamak için sosyosibernetik prensipleri uygulanabilir. Sosyosibernetik, dijitalleşen toplumun karmaşıklığını anlamak ve yönetmek için bir araç olarak kullanılabilir. Toplumsal sistemlerin nasıl işlediğini ve değiştiğini anlamak, dijitalleşme sürecinin getirdiği zorluklara daha etkili çözümler bulmada yardımcı olabilir.¹⁹

“Sosyokrasi”, toplumsal düzenin ve yönetimin belirli bir grup ya da sınıf tarafından değil, geniş bir toplumsal katılım ve paylaşımcılık ilkesine dayalı olarak gerçekleştiği bir yönetim modelini ifade eder. Bu kavram, “sosyo” (toplum) ve “krasi” (hükümet) kelimelerinin birleşiminden türetilmiştir. Sosyokrasi, toplumun farklı kesimlerinin etkin bir şekilde katılımını ve karar alma süreçlerine dâhil olmasını vurgular. Sosyokrasi, demokrasi ile benzerlik gösterse de, temelde farklı bir yaklaşım benimser. Bu yönetim modelinde, kararlar merkezi bir otorite tarafından değil, toplumun çeşitli grupları arasında yapılan etkileşimli süreçler sonucunda alınır. Bu süreç, bireylerin farklı görüşleri, deneyimleri ve uzmanlıkları dikkate alarak daha kapsamlı ve adil kararlar alınmasına olanak tanır. Sosyokrasi, katılımcı bir yönetim biçimi olarak öne çıkar ve bireylerin toplumsal meselelere doğrudan müdahil olmalarını teşvik eder. Toplumsal denge ve adalet, sadece belirli bir sınıfın değil, geniş bir yelpazedeki paydaşların etkileşimleriyle şekillenir. Bu sayede, sosyokrasi, toplumun her kesiminin temsil edildiği, eşitlik ilkesine dayalı bir yönetim anlayışını benimser. Sosyokrasi, modern toplumların karmaşıklığına ve çeşitliliğine daha iyi adapte olabilen bir yönetim modeli olarak öne çıkar. Bu model, toplumsal sorunlara çoklu perspektiflerden yaklaşarak daha sürdürülebilir ve kapsayıcı çözümler geliştirmeyi hedefler. Sonuç olarak, sosyokrasi, toplumun çeşitli bileşenlerinin bir araya gelerek kolektif bir akıl ve işbirliğiyle yönetimde söz

¹⁸ Peter M. Thomas, “The Digitalizing Society’s Transformations and Challenges,” in *Modern Approaches to the Visualization of Landscapes*, Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, 2020, s. 447-56.

¹⁹ Lyudmila Vasilenko, Natalia Meshcheryakova, and Vladimir Zotov, “Digitalization of Global Society: From the Emerging Social Reality to Its Sociological Conceptualisation,” *Wisdom*, no. 1 (21) (2022), s.123-29.

sahibi olduğu yenilikçi bir yönetim anlayışını temsil eder. Sosyokrazi, psikolojik açıdan güvenli ortamlar ve üretken organizasyonlar yaratmayı amaçlayan bir yönetim teorisidir.²⁰

Sosyokrazi, dört temel ilkeye dayanır: Rıza, politikayla ilgili karar almayı yönetir. Çevreler halinde düzenleme, Çift bağlantı oluşturma son ilke ise Rızaya dayalı seçimlerdir. ‘Sosyokrazi’ kelimesi; arkadaşlar, meslektaşlar veya ortaklar anlamına gelen Latince socius kelimesinden türetilmiştir ve aristokrasi, plütokrasi, demokrasi ve meritokraside olduğu gibi yönetici sınıfı ifade eden cratiadır.²¹ Sosyokrazi ve dijitalleşme, günümüz toplumlarında ve yönetim modellerinde önemli değişimlere neden olan iki temel kavramdır. Her ikisi de toplumsal organizasyon ve yönetim süreçlerinde katılımı artırarak, daha etkileşimli bir ortam yaratmayı ve karar alma süreçlerini iyileştirmeyi hedefler. Sosyokrazi, toplumsal düzenin geniş bir katılım ve paylaşımcılık ilkesine dayandığı bir yönetim modelini temsil eder. Bu modelde, kararlar merkezi bir otorite tarafından değil, toplumun farklı kesimleri arasında etkileşimli süreçler sonucunda alınır. Sosyokrazi, çeşitli görüşlerin, deneyimlerin ve uzmanlıkların dikkate alındığı bir platform sağlayarak daha kapsamlı ve adil kararlar alınmasına olanak tanır. Dijitalleşme ise, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygın olarak kullanılmasıyla toplumsal, ekonomik ve yönetsel süreçlerdeki dönüşümü ifade eder.²²

Sosyokrazi ve dijitalleşme bir araya geldiğinde, toplumun daha geniş bir katılımını sağlamak ve daha etkili karar alma süreçleri oluşturmak için güçlü bir sinerji oluşturabilirler. Dijitalleşme, toplumun farklı kesimlerini bir araya getiren platformlar ve araçlar sunarak sosyokratik süreçlere daha kolay erişim sağlayabilir. Dijital platformlar, toplumsal katılımı artırabilir ve farklı perspektiflerin daha geniş kitlelere ulaşmasına yardımcı olabilir. Ayrıca, dijitalleşme sosyokratik süreçleri daha şeffaf hale getirebilir. İnternet üzerinden erişilebilen bilgi ve iletişim araçları, toplumun karar alma süreçlerine daha fazla şeffaflık kazandırabilir ve katılımcıların daha iyi bilgilendirilmesine olanak tanıyabilir. Ancak, dijitalleşmenin getirdiği bazı zorluklar da vardır, örneğin dijital uçurum, gizlilik endişeleri ve erişim sorunları gibi konular. Bu nedenle, sosyokrazi ve dijitalleşme entegre edilirken, bu zorluklar dikkate alınmalı ve çözümler geliştirilmelidir. Toplumun geniş katılımını teşvik etmek ve daha etkili bir toplumsal yönetim oluşturmak için sosyokrazi ve dijitalleşme birlikte düşünülmeli ve uygulanmalıdır.²³

Güdümlü Hareketlilik ve dijitalleşme, günümüzde ulaşım ve hareketlilik alanlarında önemli dönüşümlere öncülük eden kavramlardır. Güdümlü Hareketlilik, akıllı teknolojiler ve dijitalleşmenin entegre edilmesiyle, kullanıcıların daha etkili, güvenli ve sürdürülebilir bir şekilde seyahat etmelerini amaçlayan bir konsepti ifade eder. Dijitalleşme, ulaşım sektöründe birçok alanı etkiler. Akıllı şehir uygulamaları, bağlantılı araçlar, otonom taşıma sistemleri ve veri analitiği, dijitalleşmenin ulaşım üzerindeki etkilerinden sadece birkaçıdır. Güdümlü Hareketlilik ise bu dijitalleşme unsurlarını kullanarak, kullanıcılara daha iyi seyahat deneyimleri sunmayı hedefler. Dijitalleşme, ulaşım sistemlerini daha verimli ve etkili hale getirir. Akıllı trafik yönetimi, gerçek zamanlı yol durumu bildirimleri ve bağlantılı ulaşım opsiyonları gibi dijital uygulamalar, kullanıcıların seyahatlerini daha önceden

²⁰ Danguolė Šavareikienė, “Sociocracy as a New Paradigm of Organizational Management,” *Socialiniai Tyrimai* 42, no. 1 (2019), s.32-40.

²¹ *Oxford English Dictionary*, s.v. “sociocracy,” last modified 2023, <https://www.oed.com/>. s.1.

²² Jutta Eckstein, “Sociocracy: An Organization Model for Large-Scale Agile Development,” in *Proceedings of the Scientific Workshop Proceedings of XP2016* (May 2016), s.1-5.

²³ Xoán Piteira, Diana G. Vidal, Rui C. Dias, and Pedro C. Seixas, “Post-Sustainability, Regenerative Cultures, and Governance Scale-Up: Transformational Learning Cases of Sociocracy 3.0 in Portugal,” in *Handbook of Sustainability Science in the Future: Policies, Technologies and Education by 2050*, ed. Luis M. Camarinha-Matos (Cham: Springer International Publishing, 2022), s.1-23.

planlamalarına ve anlık değişikliklere daha hızlı adapte olmalarına yardımcı olur. GÜdümlü Hareketlilik, bu dijital özellikleri kullanarak kullanıcıların ihtiyaçlarına daha hızlı ve etkili bir şekilde cevap verir. GÜdümlü Hareketlilik, kullanıcı odaklı bir yaklaşım benimseyerek, bireylerin seyahat tercihlerini anlamak ve buna uygun çözümler sunmak amacını taşır. Dijital platformlar üzerinden toplanan veriler, kullanıcıların geçmiş seyahat alışkanlıklarını ve tercihlerini analiz ederek kişiselleştirilmiş seyahat önerileri sunar. Kullanıcıların taleplerine ve ihtiyaçlarına yönelik çözümler, güdümlü hareketlilik konseptinin temelini oluşturur. Ayrıca, GÜdümlü Hareketlilik ve dijitalleşme, sürdürülebilirlik amacını da taşır. Elektrikli araçlar, paylaşımlı ulaşım modları ve sürdürülebilir alternatifler gibi çevre dostu seçenekler, bu kavramların sürdürülebilir mobilitayı destekleme vizyonunu güçlendirir. GÜdümlü Hareketlilik ve dijitalleşme, ulaşım sektörünü daha akıllı, kullanıcı dostu ve sürdürülebilir hale getirme potansiyeli taşır. Bu kavramlar, şehirlerdeki ulaşım sistemlerini optimize etmeyi ve bireylerin yaşam kalitesini artırmayı amaçlar. GÜdümlü Hareketlilik ve dijitalleşmenin bir araya gelmesiyle, geleceğin mobilite vizyonu daha etkili ve çevre dostu bir şekilde şekillenebilir.²⁴

Sistem teorisi ve dijitalleşme, karmaşık yapıdaki sistemlerin analizi ve yönetimi ile dijital teknolojilerin entegrasyonu arasında güçlü bir ilişkiyi ifade eder. Sistem teorisi, bir bütün olarak ele alınan ve içsel etkileşimlere sahip olan sistemleri anlama ve açıklama amacını taşırken, dijitalleşme ise bu sistemleri daha verimli, hızlı ve etkili hale getirmeyi amaçlar. Sistem teorisi, bir sistemi parçalara ayırmak yerine bütün olarak değerlendirir ve sistemin içsel etkileşimleri, geri beslemeleri ve bağlantıları analiz eder. Bu teori, bir sistemin parçalarının bir araya getirilmesiyle oluşan toplamın, parçaların toplamından daha fazla olduğunu vurgular. Dijitalleşme, bu sistem teorisini destekleyerek, bilgi teknolojileri ve dijital araçların kullanımıyla sistemlerin daha etkili bir şekilde yönetilmesini ve optimize edilmesini sağlar. Dijitalleşme, birçok sektörde süreçleri daha verimli hale getirmek ve karar almayı iyileştirmek amacıyla kullanılır. İş süreçleri, veri analitiği, yapay zekâ, bulut bilişim ve IoT (Nesnelerin İnterneti) gibi dijital teknolojiler, sistem teorisinin temel prensiplerini destekler. Bu teknolojiler, bilgi akışını hızlandırır, gerçek zamanlı veri analizi yapar, karar almayı optimize eder ve sistemler arasındaki etkileşimi artırarak daha bütünsel bir yaklaşım sunar. Örneğin, bir şirketin iş süreçleri bir sistem olarak ele alındığında, dijitalleşme sayesinde bu süreçler daha verimli ve esnek bir şekilde yönetilebilir. Otomasyon, veri entegrasyonu ve yapay zekâ, iş süreçlerini daha akıllı hale getirir ve karar almayı daha bilgi temelli yapar. Müşteri ilişkileri yönetimi, lojistik, üretim ve finans gibi alanlarda dijitalleşme, sistem teorisinin genel prensiplerini destekleyerek daha etkili bir işleyiş sağlar. Sistem teorisi ve dijitalleşme bir araya geldiğinde, karmaşık sistemlerin daha iyi anlaşılmasını, yönetilmesini ve optimize edilmesini sağlar. Bu yaklaşım, günümüzdeki hızla değişen ve karmaşıklaşan iş dünyasında, kurumların daha adaptif ve rekabetçi olmalarına yardımcı olabilir.²⁵

Dünyanın İnternet ve Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları

Dünya genelindeki internet kullanım alışkanlıkları, coğrafi bölgelere, demografik faktörlere ve teknolojik altyapıya bağlı olarak büyük ölçüde değişiklik göstermektedir. Ancak genel olarak, internet kullanımı dünya genelinde yaygınlaşmış ve birçok yönüyle günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Dünya genelinde internet kullanımı,

²⁴ Joachim Schippl and Anne Arnold, "Stakeholders' Views on Multimodal Urban Mobility Futures: A Matter of Policy Interventions or Just the Logical Result of Digitalization?," *Energies* 13, no. 7 (2020): 1788, <https://doi.org/10.3390/en13071788>, s. 1-20.

²⁵ Christian Münch, Eva Marx, Liane Benz, Erwin Hartmann, and Michael Matzner, "Capabilities of Digital Servitization: Evidence from the Socio-Technical Systems Theory," *Technological Forecasting and Social Change* 176 (2022), 121361, s.1-16.

birçok ülkede büyük bir yaygınlık gösterir. Gelişmiş ülkelerde genellikle nüfusun büyük bir çoğunluğu internet kullanırken, gelişmekte olan ülkelerde ise bu oran daha düşük olabilir. Ancak, dijital uçurumu kapatma çabalarıyla birlikte, internet erişimi giderek daha geniş bir kitleye ulaşmaktadır. Mobil cihazların kullanımındaki artış, dünya genelinde internet erişimini büyük ölçüde etkilemiştir. Akıllı telefonlar ve tabletler, insanların her yerde internete erişmelerine olanak tanır ve mobil internet kullanımı giderek daha yaygın hale gelmiştir. Sosyal medya platformları, dünya genelinde büyük bir etki yaratmıştır. Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn gibi platformlar, insanların iletişim kurmasını, haber almasını ve içerik paylaşmasını sağlar. Sosyal medya, birçok kişi için günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. İnternet, dünya genelindeki tüketicilere çeşitli ürün ve hizmetlere erişim sağlar.²⁶

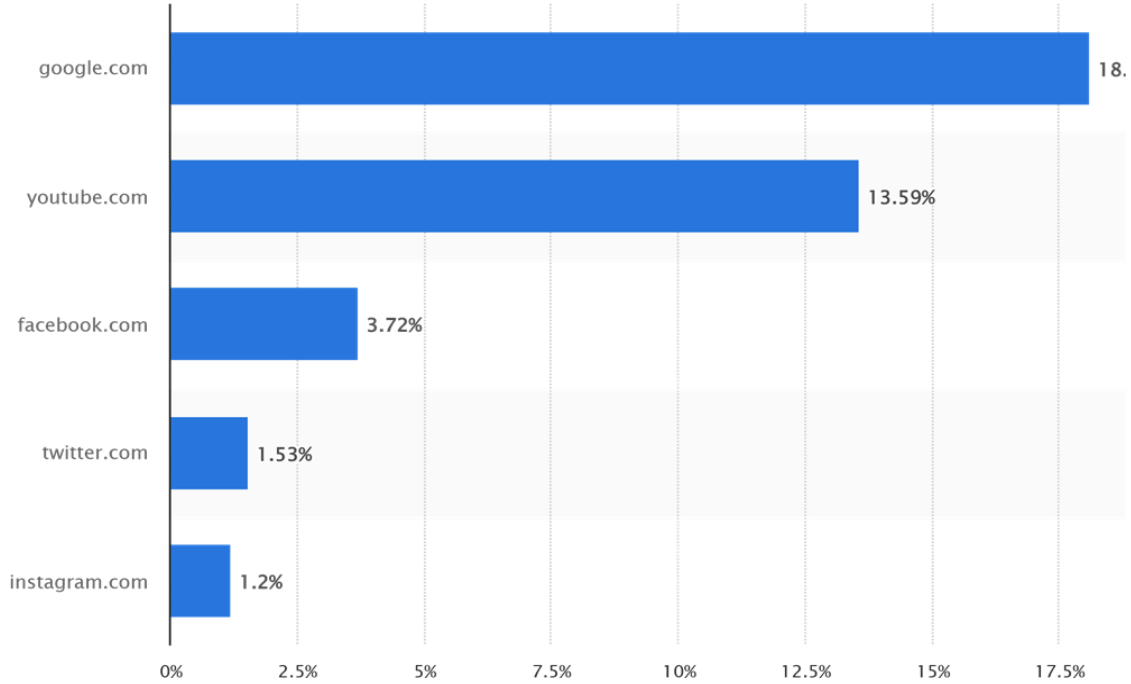
E-ticaret platformları, online alışverişin yaygınlaşmasına katkıda bulunmuş ve tüketicilere geniş bir ürün yelpazesi sunmuştur. Özellikle teknolojik altyapısı güçlü ülkelerde, internetin eğitim ve iş dünyasındaki rolü giderek artmaktadır. Uzaktan eğitim ve çalışma imkânları, internetin bu alanlarda kullanımını artırmıştır. Dünya genelinde internet kullanıcıları, veri gizliliği ve güvenlik konularına daha fazla önem vermeye başlamıştır. Siber güvenlik ve kişisel veri koruması, internet kullanıcıları için önemli endişe kaynakları arasındadır. Video platformları, dünya genelinde büyük bir popülerlik kazanmıştır. YouTube, Netflix, Hulu, Disney gibi platformlar, kullanıcıların çeşitli içerikleri izlemelerine ve paylaşmalarına olanak tanır. İnternet, yapay zekâ (AI) ve akıllı cihazların kullanımını destekleyerek evlerde, işyerlerinde ve günlük hayatta daha akıllı çözümler sunmaktadır. Dünya genelinde internet kullanım alışkanlıkları, teknolojik gelişmeler, kültürel farklılıklar ve ekonomik durum gibi birçok faktörden etkilenir. Ancak genel olarak, internet, küresel bir iletişim ve bilgi ağı olarak insanların yaşamlarını derinlemesine etkilemiş ve sürekli olarak değişim geçirmektedir.²⁷

Dünyanın her yerinde internet, başkalarıyla bağlantı kurma, iş akışını düzenleme ve bilgi paylaşma şeklimizi dönüştürmeye devam etmektedir. İnternet, bireysel tüketiciler ve büyük ekonomiler üzerindeki artan etkisi ile günlük hayatımızın hayati bir parçası haline geldi. 2023 yılında, dünya çapındaki internet kullanıcılarının sayısı 5,3 milyardı; bu, şu anda küresel nüfusun yaklaşık üçte ikisini oluşturmaktadır. 2023 itibarıyla Çin, dünyadaki internet kullanıcı sayısı açısından lider pazar olmayı sürdürüyor ve onu Hindistan ve ABD izliyor. Genel olarak, Doğu Asya dünya çapında en fazla internet kullanıcılarına sahip bölge olurken, Kuzey Avrupa en yüksek internet kullanıcılarına sahip bölgedir. Penetrasyon oranı Suudi Arabistan, Norveç ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelerle karşılaştırıldığında yüzde 74,9 ile hâlâ nispeten düşük kalmaktadır. Bu gerileme, uzak bölgelerdeki dijital altyapıların yavaş ilerlemesiyle açıklanabilir; bu, dünyanın birçok yerinde hala görülebilen bir engeldir. Dijital nüfus dünyanın birçok yerinde gözle görülür şekilde artarken, internet erişimi ve kullanılabilirliği bölgeye bağlı olarak önemli ölçüde farklılık gösterebilir. Hala internet erişiminin küresel ortalamasının oldukça altında olduğu ülkeler ve bölgeler var. 2022 itibarıyla Afrika, diğer bölgeler arasında en düşük sabit geniş bant aboneliğine sahipti; Asya ve Pasifik en yüksek rakamı temsil ediyordu. Bu kısıtlamalardan özellikle iletişim platformları ve sosyal medya etkilenmektedir. 2022'de Çin, belirli çevrimiçi platformları veya hizmetleri yasaklayarak sansürde en yüksek orana sahip olmuştur. Küresel internet erişimi giderek artarken, altyapıları gelişmiş ülkelerde bağlantı kalitesi daha üstün. 2022 itibarıyla Singapur

²⁶ Eun-Ju Choi, Robert LaRose, and Dong-Ho Lee, "A Cross-Cultural Comparison of Internet Usage: Media Habits, Gratifications, and Addictions in Korea and the US," in *Proceedings of the International Conference on Web Intelligence (ICWI)*, 963-66 (2003).

²⁷ José Fernandez-Montalvo, Alicia Penalva, and Itziar Irazabal, "Internet Use Habits and Risk Behaviours in Preadolescence," *Comunicar: Revista Científica de Comunicación y Educación* 22, no. 44 (2015), s.113-20.

dünya çapında en hızlı ortalama sabit geniş bant internete sahiptir. Nisan 2023 itibarıyla dünyadaki erkek nüfusunun yaklaşık yüzde 67'si internet kullanıyordu, kadınların ise yalnızca yüzde 61,8'i kullanmaktadır. Bu eşitsizlik dünyanın neredeyse tüm bölgelerinde görülüyor, ancak en az gelişmiş ülkelerde daha çok görülmektedir.²⁸ Dünya çapında internet ve sosyal medya kullanımına dair bazı istatistiksel bilgilere bakılabilir.

Tablo:1 Ziyaret payına göre 2023'te dünya çapındaki en popüler web siteleri²⁹

2023'ün 4. çeyreğinin başında dünya çapında toplam 5,30 milyar insan internet kullanıyordu; bu da dünya toplam nüfusunun yüzde 65,7'sine denk gelmektedir. İnternet kullanıcıları da büyümeye devam ediyor; en son veriler, dünyanın bağlantılı nüfusunun Ekim 2023'e kadar olan 12 ayda 189 milyon kullanıcı arttığını göstermektedir. Küresel internet erişimindeki artışlar, internete "bağlantısız" kalan insan sayısının 2.77 milyara düştüğü anlamına geliyor ve bu insanların çoğunluğu Güney ve Doğu Asya ile Afrika'da yaşamaktadır. Ancak mevcut eğilimler, 2024 ortasına kadar dünya nüfusunun üçte ikisinin çevrimiçi olması gerektiğini gösteriyor. Dünyadaki internet kullanıcılarının büyük çoğunluğu (yüzde 95) en azından bir süre çevrimiçi olmak için cep telefonu kullanıyor ve cep telefonları artık çevrimiçi zamanımızın kabaca yüzde 57'sini ve dünya çapındaki zamanımızın da yaklaşık yüzde 53'ünü oluşturmaktadır. Sosyal medya kullanımı da artmaya devam ediyor; aktif sosyal medya kullanıcısı "kimliklerinin" toplam sayısı Ekim 2023'te 4.95 milyara ulaşmıştır. Bu, dünyadaki tüm insanların yüzde 61,4'üne eşit ve internet kullanıcılarının yüzde 93,5'inin artık her ay sosyal medya kullandığını gösteriyor. Dünya genelinde aktif sosyal medya kullanıcı kimliklerinin sayısı son 12 ayda yüzde 4,5 artmıştır.

²⁸ Statista, "Internet Usage Worldwide," accessed June 3, 2025, <https://www.statista.com/topics/1145/internet-usage-worldwide/#topicOverview>. s.1-3.

²⁹ Statista, (2023). <https://www.statista.com>. E.T. 10.04.2024.

Ekim 2022 ile Ekim 2023 arasında 215 milyon yeni kullanıcı kimliği sosyal medyaya katıldı; bu da her gün yaklaşık 590.000 yeni kullanıcının büyümesine denk gelmektedir.³⁰

Dünya Bölgeler	Nüfus (Tahmini 2022)	Nüfus Dünyanın %’si	İnternet Kullanıcıları 31 Aralık 2021	Nüfuz etme Oran (% Nüfus)	Büyüme 2000- 2023	İnternet Dünya %
Afrika	1.394.588.547	%17,6	601.940.784	%43,2	%13.233	%11,2
Asya	4.352.169.960	%54,9	2.916.890.209	%67,0	%2,452	%54,2
Avrupa	837.472.045	%10,6	747.214.734	%89,2	%611	%13,9
Latin Amerika / Karayipler.	664.099.841	%8,4	534.526.057	%80,5	%2,858	%9,9
Kuzey Amerika	372.555.585	%4,7	347.916.694	%93,4	%222	%6,5
Orta Doğu	268.302.801	%3,4	206.760.743	%77,1	%6,194	%3,8
Okyanusya / Avustralya	43.602.955	%0,5	30.549.185	%70,1	%301	%0,6
DÜNYA TOPLAM	7.932.791.734	%100,0	5.385.798.406	%67,9	%1.392	%100,0

Tablo:2 Dünya internet kullanımı ve nüfus istatistikleri, 2023 Yılı Tahminleri³¹

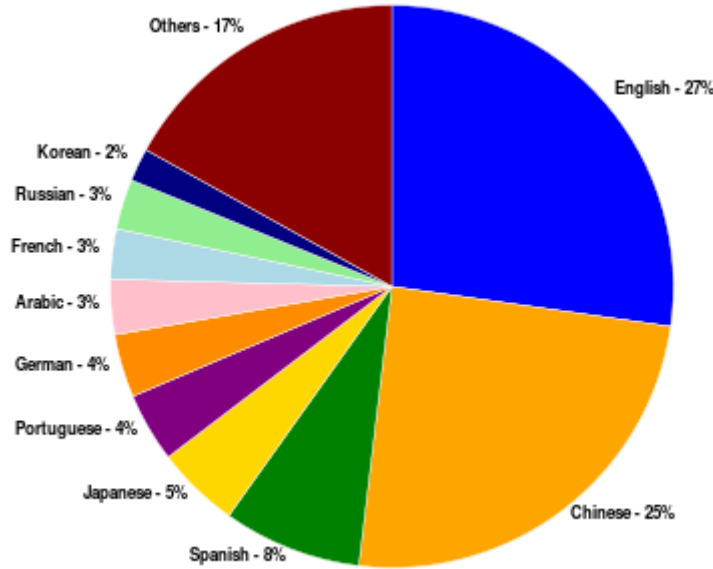
Yeni nesil dijital dünya, teknolojinin hızla değiştiği, dijitalleşmenin derinleştiği ve yaşamın birçok alanında dijital teknolojilerin etkisinin arttığı bir dönemi ifade eder. Bu dönemde, pek çok yenilikçi teknoloji ve dijital uygulama ortaya çıkmıştır. Yeni nesil dijital dünyada, 5G teknolojisi büyük bir öneme sahiptir. 5G, daha yüksek hızlarda ve düşük gecikmeli bir şekilde kablosuz iletişim sağlar. Bu, daha hızlı internet bağlantıları, akıllı şehir uygulamaları, nesnelerin interneti (IoT) cihazları için daha güçlü bir alt yapı demektir. Yeni nesil dijital dünyada yapay zekâ ve makine öğrenmesi, birçok alanda kullanılmaktadır. Bu teknolojiler, büyük veri analizi, öneri sistemleri, dil işleme, görüntü tanıma gibi birçok uygulamada etkili olmaktadır. Nesnelerin İnterneti (IoT), fiziksel cihazların internet üzerinden birbirleriyle iletişim kurabilmesini sağlayan bir teknolojidir. Akıllı ev cihazları, giyilebilir teknolojiler, akıllı şehir uygulamaları gibi birçok alanda IoT’nin etkisi artmıştır. Blockchain teknolojisi, güvenli, şeffaf ve merkezi olmayan bir veri tabanı sağlar. Kripto paralar da bu teknolojinin bir uygulamasıdır. Yeni nesil dijital dünyada, finans, güvenlik ve birçok sektörde blockchain teknolojisinin kullanımı artmaktadır. Sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojileri, eğlence sektöründen eğitim alanına, sağlık sektöründen endüstriyel tasarıma kadar birçok alanda kullanılmaktadır. Bu teknolojiler, gerçek dünyayı dijital bir ortama taşıyarak yeni deneyimler sunarlar. Sağlık sektöründe dijitalleşme, telemedicine (uzaktan tıp) gibi uygulamaları içerir. Yeni nesil dijital dünya, bireylerin sağlık durumlarını izlemelerini, uzaktan doktor görüşmelerine katılmalarını ve sağlık verilerini dijital ortamlarda yönetmelerini sağlar. Dijitalleşme, iş dünyasında yeni iş modellerinin ve çalışma kültürlerinin oluşmasına da katkıda bulunur. Uzaktan çalışma, esnek çalışma saatleri, dijital toplantılar gibi yeni normlar iş dünyasını etkiler. Yeni nesil dijital dünyada, veri güvenliği ve gizliliği büyük bir önem taşır. Kişisel verilerin korunması ve siber güvenlik, dijital dünyada sağlıklı bir ortamın sürdürülebilirliği için kritik unsurlardır. Yeni nesil dijital dünya, birçok avantaj ve fırsat sunarken ilaveten yeni sorumluluklar ve zorluklar da ortaya çıkarmaktadır.

³⁰ Datareportal. (2023). “Digital around the world”. Erişim adresi: <https://datareportal.com/global-digital-overview>. s.1-5.

³¹ Internet World Stats. (2023). <https://www.internetworldstats.com/>. E.T. 12.04.2024.

Bu bağlamda, teknolojinin sürdürülebilir, etik ve toplumsal ihtiyaçlara uygun bir şekilde yönetilmesi önemli bir konudur.³²

Yeni nesil dijital dünyanın sekiz temel unsuru ön plana çıkmıştır. 1 Tek bir Dijital Dünya değil, farklı hedef kitlelerin (vatandaşlar, topluluklar, politika yapıcılar, bilim adamları, eğitimciler) ihtiyaçlarını karşılayan birbirine bağlı birden fazla küre/altyapı. 2 Sorun odaklı: örneğin çevre, sağlık, toplumsal fayda alanları ve teknolojilerin çevre üzerindeki etkileri konusunda şeffaflık. 3 Hem sensörlerden hem de insanlardan gelen gerçek zamanlı verilerle benzer/ analog durumları bulmak için zaman ve mekânda arama yapılmasına izin verilmesi (mevcut CBS'nin yapabileceğinden farklı ve sanal bir dünyaya analitik işlevler eklemekten farklı). 4 Değişimle ilgili sorular sorma, uzayda hem insan hem de çevre alanındaki anormallikleri belirleme (çevresiyle tutarlı olmayan şeyleri gerçek zamanlı olarak işaretleme). 5 Verilere, bilgilere, hizmetlere ve modellerin yanı sıra senaryolara ve tahminlere erişimin sağlanması: Basit sorgulardan çevresel ve sosyal alanlardaki karmaşık analizlere kadar. 6 Soyut kavramların ve veri türlerinin görselleştirilmesinin desteklenmesi (örneğin düşük gelir, kötü sağlık ve anlambilim). 7 Açık erişime ve birden fazla teknolojik platform ve medyaya (örn. metin, ses ve multimedya) katılıma dayalıdır. 8 İlgi çekici, etkileşimli, keşfedici ve öğrenme ve çok disiplinli eğitim ve bilim için bir laboratuvarıdır.³³

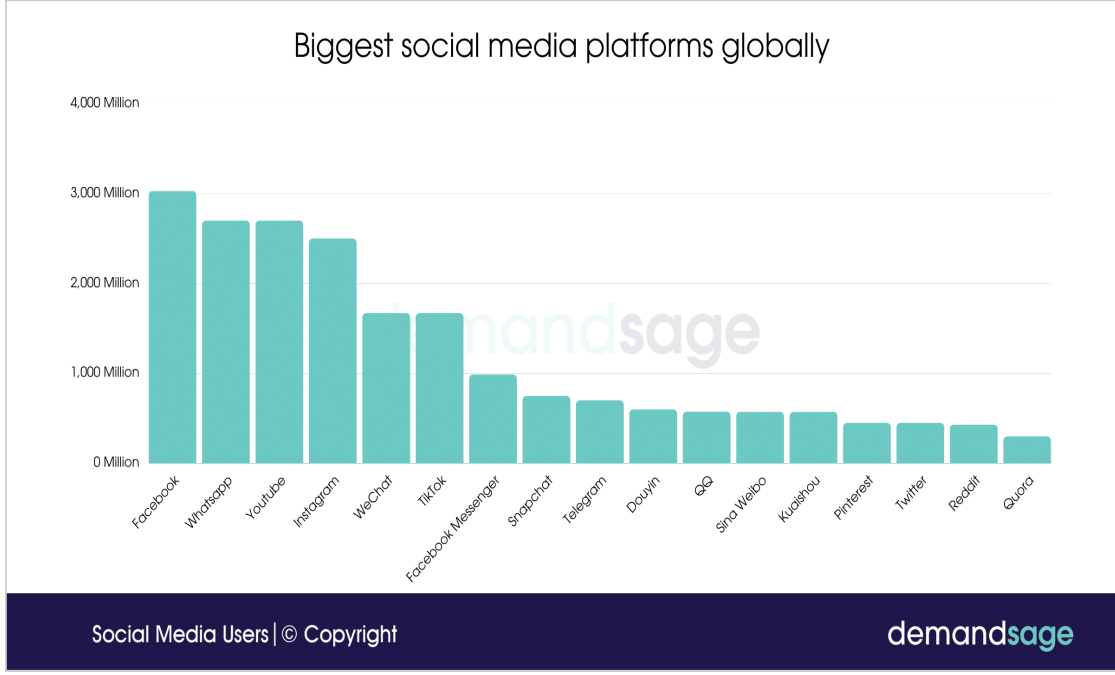

Tablo: 3 İnternet kullanıcılarının dile göre yüzdesi³⁴

³² Howard Gardner and Katie Davis, *The App Generation: How Today's Youth Navigate Identity, Intimacy, and Imagination in a Digital World*, New Haven, CT: Yale University Press, 2013, s.1-15.

³³ Michael Craglia, "Next-Generation Digital Earth," *International Journal of Spatial Data Infrastructures Research*, no. 3 (2008), s.146-67.

³⁴ İnternet World Stats. (2023). <https://www.internetworldstats.com/>. E.T. 12.04.2024.

Tablo: 4 Sosyal Medya Platformuna Göre Aylık Aktif Kullanıcı Sayısı (milyon) [2024]³⁵

2024 verilerine göre sosyal medya kullanıcıların aktif sayıları şu şekildedir. Facebook 3.05 milyar, Whatsapp 2.7 milyar, Youtube 2.7 milyar, Instagram 2.5 milyar, WeChat 1.67 milyar, TikTok 1.67 milyar, Facebook Messenger 988 milyon, Snapchat 750 milyon, Telegram 700 milyon, Douyin 600 milyon, QQ 574 milyon, Sina Weibo 573 milyon, Kuaishou 573 milyon, Pinterest 450 milyon, Twitter 450 milyon, Reddit 430 milyon, Quora 400 milyondur. Dünya çapında Y Kuşağı veya Z Kuşağı kullanıcıları tarafından kullanılan ortalama sosyal medya hesabı sayısı 8.5 milyardır. Yaşları 16 ile 64 arasında İnternet kullanıcısı olan 46 ülke üzerinde yapılan araştırmaya göre, Japonya en yüksek değere sahiptir. Kullanıcı başına düşen hesap sayısı dikkate alındığında en düşük ülke Hindistandır. Yaklaşık 1.02 milyar kullanıcıyla Çin, dünya çapında en fazla sosyal medya kullanıcılarına sahip ülkedir. Statista, Çinli sosyal medya kullanıcı sayısının 2027’de 1,21 milyara ulaşacağını öngörmektedir. Kullanıcılar günde ortalama 2 saat 24 dakikasını sosyal medya platformlarında geçirmektedirler. Hindistan, 755,47 milyon kullanıcıyla ikinci en büyük sosyal medya kullanıcı tabanına sahiptir. Onu sırasıyla Amerika Birleşik Devletleri ve Endonezya 302.25 ve 217.53 milyon kullanıcıyla takip etmektedir. Türkiye, sosyal medya kullanım oranı açısından dünyadaki sıralamada onuncu ülkedir. Türkiye’de 2024 itibarıyla 67.11 milyon sosyal medya kullanıcısı vardır. Statista bu rakamın 2027’de 76.58 milyona ulaşacağını tahmin etmektedir. Küresel sosyal medya kullanıcıların cinsiyete göre oranı %54 erkek, %46 kadın olduğu gözükmemektedir. Birleşik Krallık’ta, %80’i erkekler ve %84 kadınların sosyal medya hesabı vardır. Sosyal medya reklam harcamalarının 2024 yılına kadar 300 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Dünya çapındaki sosyal medya reklam harcamaları açısından bakıldığında, Amerika Birleşik Devletleri 2028’de 88,1 milyar dolar gelir elde edecektir.³⁶

Dijital Eşitsizlik ve Küresel İnternet Erişiminin Sosyal Etkileri

³⁵ Rohit Shewale, (2024). “Social Media Users And Statistics In 2024”. Erişim adresi: <https://www.demandsage.com/social-media-users/>. E. T. 15.06.2024.

³⁶ Shewale, “Social Media Users And Statistics In 2024”, 1-7.

Dijitalleşmenin hızla yaygınlaşmasına rağmen, küresel ölçekte internet erişimindeki eşitsizlikler toplumsal yapıları derinden etkilemektedir. Gelişmiş ülkelerde yüksek penetrasyon oranlarına karşın, Afrika ve Güney Asya gibi bölgelerde altyapı yetersizlikleri ve ekonomik kısıtlamalar nedeniyle internet erişimi sınırlı kalmaktadır. Bu durum, “dijital uçurum” olarak adlandırılan bir sosyal tabakalaşmaya yol açmakta, bilgiye erişimde adaletsizlikleri artırmaktadır. Ayrıca, cinsiyet temelli eşitsizlikler de öne çıkmakta; örneğin, az gelişmiş ülkelerde kadınların internet kullanım oranları erkeklere göre belirgin şekilde düşüktür. Bu eşitsizlikler, eğitim, istihdam ve sosyal katılım fırsatlarını kısıtlayarak toplumsal hareketliliği engellemektedir. Sosyosibernetik perspektifinden bakıldığında, dijital eşitsizliklerin sistemik geri bildirim döngülerini nasıl etkilediği ve bu durumun akışkan toplumların adaptasyon kapasitesini nasıl zayıflattığı incelenmelidir.

Dijital eşitsizlik yalnızca teknik bir sorun değil, farklı olarak kültürel, politik ve ekonomik boyutları olan çok katmanlı bir yapıdır. Bu bağlamda, yalnızca internet erişiminin varlığı değil, erişimin kalitesi, dijital okuryazarlık düzeyi ve dijital kaynaklara etkin katılım da kritik önemdedir. Örneğin, internet bağlantısı olan bireylerin bile dijital hizmetlerden faydalanamaması, “ikinci düzey dijital uçurum” olarak tanımlanmakta; bu da yeni bir sosyal dışlanma biçimi yaratmaktadır. Dijital araçlara erişemeyen ya da onları etkin kullanamayan bireyler, sağlık hizmetlerinden çevrimiçi eğitime, finansal kaynaklardan demokratik katılıma kadar pek çok alanda dezavantajlı konuma düşmektedir. Bu durum, özellikle pandemi döneminde daha görünür hale gelmiş, dijital kapasitenin toplumsal eşitlik açısından stratejik bir kaynak olduğunu kanıtlamıştır.

Bu çerçevede, dijital eşitsizlik yalnızca bireylerin değil, toplulukların ve hatta ulusların kalkınma rotasını belirleyen yapısal bir faktöre dönüşmektedir. Sosyosibernetik kuramın sistemik geri bildirim ilkeleriyle analiz edildiğinde, dijital kaynaklara sınırlı erişimin bireyler ve toplumlar üzerinde negatif geri besleme döngüleri yarattığı görülür. Örneğin, dijital dışlanma, bilgiye erişimi sınırlar; bu da düşük eğitim ve gelir seviyeleriyle sonuçlanır ve bireyin dijital alanda daha da geri kalmasına neden olur. Bu kısır döngü, toplumsal sistemlerin adaptasyon kapasitesini düşürerek dijitalleşme sürecine entegre olamayan toplumların daha da kırılğan hale gelmesine yol açar. Bu nedenle, dijital eşitliğin sağlanması yalnızca teknolojik bir altyapı meselesi değil, beraberinde kapsayıcı dijital politikaların ve dijital adalet kavramının merkeze alındığı çok yönlü bir toplumsal dönüşüm projesidir.

Sosyal Medya ve Kolektif Bilinç: Yeni Toplumsal Hareketlerin Dinamikleri

Sosyal medya platformları, bireylerin kolektif bilinç oluşturmada ve toplumsal hareketlerin örgütlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Ancak bu durum, hem fırsatlar hem de riskler barındırmaktadır. Örneğin, *Arap Baharı* veya *Black Lives Matter*³⁷ gibi hareketlerde sosyal medyanın mobilizasyon gücü kanıtlanmış olsa da, aynı platformlar yanlış bilgi yayılımı (dezenformasyon) ve algoritmik önyargılar nedeniyle toplumsal kutuplaşmayı da derinleştirebilmektedir. Akışkan toplumlar bağlamında, sosyal medyanın bireylerin kimlik inşası ve aidiyet duyguları üzerindeki etkisi dikkat çekicidir. Platformların sunduğu “eko odalar” (echo chambers), kullanıcıları benzer düşüncedeki insanlarla sınırlandırarak çoğulcu diyalogu zayıflatabilmektedir. Sosyosibernetik açıdan, bu dinamiklerin sosyal sistemlerdeki otopoez (kendi kendini organize etme) süreçlerini nasıl

³⁷ Black Lives Matter (BLM), 2013 yılında Trayvon Martin adlı siyah bir gencin ölümüne sebep olan George Zimmerman’ın beraat etmesi üzerine ortaya çıkan ve özellikle siyah bireylerin polis şiddeti ve ırk temelli ayrımcılığa maruz kalmasına karşı küresel ölçekte ses getiren bir toplumsal harekettir. Hareket, sosyal medya üzerinden örgütlenerek kitlesel protestolara öncülük etmiş ve 21. yüzyılda ırkçılık karşıtı mücadelede önemli bir dönüm noktası olmuştur. BLM, sadece polis şiddetine değil, aynı zamanda sistematik ırkçılığın tüm biçimlerine karşı durmayı amaçlar.

şekillendirdiği ve toplumsal dengeyi nasıl etkilediği araştırılmalıdır. Ayrıca, dijital aktivizmin geleneksel siyasi katılım modellerini dönüştürme potansiyeli, sosyokratik yönetim modelleriyle ilişkilendirilerek ele alınabilir.

Sosyal medya, kolektif bilincin dijital düzlemde yeniden inşasına olanak tanırken, bireysel deneyimlerin kamusal alana taşınmasını da kolaylaştırmaktadır. Bu durum, klasik anlamda sınıf, ideoloji veya mekân temelli toplumsal hareketlerin yerini, daha çok duygulanımsal temelli, anlık ve dağınık eylemlilik biçimlerine bırakmasına neden olmuştur. Hashtag kampanyaları, çevrim içi imza hareketleri veya sanal boykot çağrıları gibi yeni eylem biçimleri, bireylerin fiziksel olarak bir araya gelmeden kolektif bir etki yaratabilmesini sağlamaktadır. Ancak bu dijital eylemlilik, çoğu zaman sürdürülebilirlikten uzak ve sembolik düzeyde kalabilmektedir. Bu noktada, “*tıklama aktivizmi*” (clicktivism)³⁸ eleştirisi önem kazanmaktadır; çünkü bireyler dijital ortamda gösterdikleri tepkilerle gerçek bir değişim yaratma yanılımasına kapılabilirler. Bu da, kolektif bilinçte sığılaşma ve kısa süreli gündem dalgalanmalarına yol açabilir.

Diğer yandan, sosyal medya algoritmalarının kullanıcı davranışlarını yönlendirme kapasitesi, toplumsal hareketlerin evrimsel dinamiklerini doğrudan etkilemektedir. Algoritmalar, daha fazla etkileşim getiren içerikleri öne çıkararak protesto biçimlerinin estetikleşmesine ve duygu sömürüsüne dayalı içeriklerin öncelik kazanmasına neden olabilir. Bu durum, toplumsal adalet arayışlarının piyasa mantığına entegre edilerek metalaşmasına zemin hazırlamaktadır. Sosyosibernetik çerçevede, bu dijital etkileşim ağlarının birer geri bildirim sistemi olarak nasıl çalıştığı ve kolektif eylemlerin hangi yapısal koşullarda kendini yeniden üretebildiği sorgulanmalıdır. Ayrıca, sosyal medyanın sunduğu yatay iletişim imkânlarına rağmen, ağların merkezileşme eğiliminde olması, dijital kamusal alanın demokratik potansiyelini sınırlamaktadır. Bu nedenle, dijital toplumsal hareketlerin kalıcı bir dönüşüm yaratabilmesi için yalnızca araçsal değil, aynı zamanda etik ve örgütsel düzeyde de yeniden düşünülmesi gerekmektedir.

Sonuç

Dijitalleşme ve internet, dünya çapında sosyal etkileri olan önemli faktörlerdir. Bu etkiler, iletişim, kültür, eğitim, iş dünyası, politika ve birçok diğer alanı kapsar. İnternet, dünyanın dört bir yanındaki insanların anında iletişim kurmasını sağlar. Sosyal medya platformları, insanların farklı kültürlerden gelen insanlarla etkileşimde bulunmalarını kolaylaştırır. Bu, küresel bir diyalog oluşturur ve kültürel anlayışı artırır. İnternet, eğitim ve bilgiye erişimi demokratikleştirir. Dünya genelindeki öğrenciler, çevrimiçi kaynaklardan yararlanarak bilgi edinebilir, online eğitim programlarına katılabilir ve uzaktan eğitim alabilir. Bu, eğitim fırsatlarını daha geniş kitlelere açar. Dijitalleşme, iş dünyasında dönüşüme yol açar. Uzaktan çalışma, serbest çalışma platformları, çevrimiçi pazar yerleri gibi dijital araçlar, iş ve istihdam modellerini değiştirir. Bununla birlikte, yeni teknolojilerin benimsenmesiyle iş süreçlerinde verimlilik artar. İnternet, sosyal hareketlere ve aktivizme ev sahipliği yapar. Sosyal medya, toplulukların bir araya gelmesini, fikirlerini paylaşmasını ve politik duruşlarını ifade etmelerini kolaylaştırır. Bu, sosyal değişim ve adalet mücadelelerini destekler. Dijitalleşme, kültürler arası etkileşimi artırır ve kültürel değişimi hızlandırır. İnternet sayesinde, insanlar farklı kültürleri daha yakından tanıma fırsatı bulur ve kültürel çeşitlilik daha geniş bir

³⁸ Tıklama aktivizmi (İng. *clicktivism*), dijital platformlar üzerinden gerçekleştirilen, çoğunlukla düşük çaba gerektiren çevrimiçi destek eylemlerini tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Bu eylemler; bir gönderiyi beğenmek, paylaşmak, çevrimiçi bir dilekçeyi imzalamak ya da bir hashtag'i yaymak gibi sembolik katılımlar içerir. Tıklama aktivizmi, bireylerin siyasi veya toplumsal meselelere dair farkındalık göstermesini sağlasa da, gerçek dünya etkisinin sınırlı olması nedeniyle yüzeysel bir aktivizm biçimi olarak eleştirilir.

kitleye ulaşır. İnternetin yaygın kullanımı, gizlilik ve güvenlik endişelerini beraberinde getirir. Veri ihlalleri, siber saldırılar ve kişisel bilgilerin kötüye kullanımı gibi sorunlar, toplumların bu konularda daha bilinçli olmalarını gerektirir. Dijitalleşme ve internetin yaygın kullanımı, bağımlılık ve dijital stres gibi yeni sorunlara yol açabilir. Sürekli olarak çevrimiçi olma ve sosyal medya kullanımı, bireylerin mental sağlığını etkileyebilir. Dijitalleşmenin yetersiz olduğu veya internet erişiminin kısıtlı olduğu bölgelerde, erişim eşitsizliği sorunu ortaya çıkar. Bu durum, dijital bölünmeye ve bilgiye eşitsiz erişime neden olabilir. Dijitalleşme ve internet, sosyal dokuda önemli değişikliklere neden olmuş ve bu etkiler, toplumların daha bağlantılı, bilgiye daha açık ve küresel anlamda daha etkileşimli hale gelmesine yol açmıştır. Ancak, bu değişimlerin bazıları zorluklar ve sorunlar da beraberinde getirir ve bu konuların yönetilmesi önemlidir.

Dijital çağın hızla değişen dinamikleri, sosyosibernetik ve akışkan toplumları bir araya getirerek dünya genelindeki internet kullanım alışkanlıklarını derinlemesine etkilemektedir. Bu metinde insanların iletişim, bilgi alışverişi, kültürel etkileşim, akışkan toplumlar, sosyosibernetik ve diğer birçok alanda interneti nasıl kullandıkları incelenmiş ve bu kullanımın toplumsal yapıları nasıl etkilediği üzerinde odaklanılmıştır. Günümüzde, internet kullanım alışkanlıkları kültürler arası etkileşimi artırmakta, insanları birbirine daha yakınlaştırmakta ve bilgiye ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Akışkan toplumlar kavramı, bireylerin hızla değişen koşullara adapte olabilme yeteneklerini vurgularken, sosyosibernetik ise toplumların dijital teknolojilerle entegre olma sürecini ifade eder. İnternet, küresel bir köy haline gelmiş, uzak coğrafyalardaki insanları bir araya getirmiş ve sosyal sınırları aşarak toplumsal bağları güçlendirmiştir. Sosyal medya platformları, bireylerin farklı kültürleri anlamasına, paylaşımlarda bulunmasına ve ortak ilgi alanları etrafında toplanmasına olanak tanır. Bu durum, akışkan toplumları şekillendirirken aynı zamanda sosyosibernetiğin etkisini de güçlendirmiştir. Ancak, bu hızlı değişimlerle birlikte yeni sorunlar ve zorluklar ortaya çıkmaktadır. Dijital bağımlılık, gizlilik endişeleri, bilgi kirliliği gibi konular, sosyosibernetik ve akışkan toplumların karşılaştığı sorunlardan sadece birkaçıdır. Ayrıca, internet erişimine yönelik eşitsizlikler, bazı bölgelerdeki dijital bölünme sorunu da hala çözülmeyi bekleyen konulardan biridir. Bu bağlamda, dünya genelindeki internet kullanım alışkanlıkları, sosyal yapıları dönüştüren bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyosibernetik ve akışkan toplumlar, teknolojinin getirdiği dinamizmle birlikte sürekli olarak şekillenmekte ve adaptasyon yeteneklerini geliştirmektedirler. Ancak bu dönüşümün sürdürülebilir olabilmesi için, teknolojiye ve internet kullanımına dair sorunların çözümüne yönelik küresel bir çaba gerekmektedir. Sonuç olarak, sosyosibernetik ve akışkan toplumlar kavramları, dünya genelindeki internet kullanım alışkanlıklarının sosyal, kültürel ve ekonomik yapıları nasıl etkilediğini anlamak için önemli bir çerçeve sunar. Bu değişimleri anlamak ve yönetmek, toplumların gelecekteki zorluklara daha iyi hazırlıklı olmalarını sağlayabilir.

Dijitalleşme, insanlık tarihinin en hızlı ve en kapsamlı dönüşümlerinden birini temsil ediyor. Sosyosibernetik ve akışkan toplumlar lensinden baktığımızda, bu sürecin yalnızca teknolojik bir devrim değil, bhusus insanın kendini yeniden tanımlama çabası olduğu görülüyor. *Bağlantılarımız arttıkça yalnızlığımız derinleşiyor*, dijital çağın paradoksunu özetliyor: Bir yanda sınırsız erişim, diğer yanda anlam arayışı. Toplumlar, dijitalleşmenin getirdiği esneklikle daha dinamik hale gelirken, çoğu vakit kırılğanlıkları da artıyor. Sosyal medya, kolektif bilinci şekillendiren bir ayna; ancak bu ayna bazen çarpıtıyor, bazen de gerçeği olduğundan daha keskin yansıtıyor. *Algoritmalar bize ne görmek istediğimizi söylüyor, bizse buna 'özgür irade' diyoruz* sözü, bu ikilemi vurgulamaktadır. Ancak umut, insanın uyum yeteneğinde yatıyor. Dijital eşitsizliklerin giderilmesi, etik çerçevelerin oluşturulması ve teknolojinin insani değerlerle bütünleştirilmesi, sürdürülebilir bir gelecek için elzem. *Teknoloji araçtır, amaç değil; insanı merkeze almayan her ilerleme, geriye bir adımdır* diyerek

hatırlatmalıyız. Dijital çağ bize yeni bir seçim sunuyor: Ya teknolojinin dalgalarına kapılıp gideceğiz ya da onu insanlığın ortak iyiliği için yönlendireceğiz. Sosyosibernetik bize bu karmaşık sistemi anlama, akışkan toplumlar ise ona uyum sağlama gücü veriyor. *Dijital dünya bir labirentse, pusulamız insan olmalı* çünkü ancak böylece bu labirentten anlamlı bir çıkış bulabiliriz. Gelecek, teknolojiyle insanlığın uyum içinde tekâmül ettiği bir dengeye bağlı. Bu dengeyi kurmak, yalnızca mümkün değil, aynı zamanda zorunlu.

Kaynakça

- Almaguer-Kalixto, Pablo E., and Francesco Giglietto. "Steering the World from Where We Are: An Introduction to the Sociocybernetics Perspective." *Current Sociology* 67, no. 4 (2019): 479-94. <https://doi.org/10.1177/0011392119837573>.
- Ashby, W. Ross. *An Introduction to Cybernetics*. London: Chapman & Hall, 1956.
- Bailey, Kenneth D. "Sociocybernetics and Social Entropy Theory." *Kybernetes* 35, no. 3/4 (2006): 375-384.
- Birrer, Frans A. "Sustainability, Democracy, and Sociocybernetics." *Kybernetes* 28, no. 6/7 (1999): 810-20.
- Bordoni, Cristina. "Introduction to Zygmunt Bauman." *Revue internationale de philosophie* 277 (2016): 281-89. <https://doi.org/10.3917/rip.277.0281>.
- Choi, Eun-Ju, Robert LaRose, and Dong-Ho Lee. "A Cross-Cultural Comparison of Internet Usage: Media Habits, Gratifications, and Addictions in Korea and the US." In *Proceedings of the International Conference on Web Intelligence (ICWI)*, 963-66. 2003.
- Choudhury, Masudul Alam. *Socio-Cybernetic Study of God and the World-System*. Hershey, PA: Information Science Reference, 2013.
- Christian Münch, Eva Marx, Liane Benz, Erwin Hartmann, and Michael Matzner, "Capabilities of Digital Servitization: Evidence from the Socio-Technical Systems Theory," *Technological Forecasting and Social Change* 176 (2022): 121361. s. 1-16. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121361>.
- Cochoy, Franck, Christian Licoppe, Marc Patrick McIntyre, and Niklas Sörum. "Digitalizing Consumer Society: Equipment and Devices of Digital Consumption." *Journal of Cultural Economy* 13, no. 1 (2020): 1-11.
- Cordeschi, Roberto. "Cybernetics." In *The Blackwell Guide to the Philosophy of Computing and Information*, edited by Luciano Floridi, 186-96. Malden, MA: Blackwell, 2004.
- Craglia, Michael. "Next-Generation Digital Earth." *International Journal of Spatial Data Infrastructures Research*, no. 3 (2008): 146-67.
- Datareportal. (2023). "Digital around the world". Erişim adresi: <https://datareportal.com/global-digital-overview>.
- Eckstein, Jutta. "Sociocracy: An Organization Model for Large-Scale Agile Development." In *Proceedings of the Scientific Workshop Proceedings of XP2016*, 1-5. May 2016.
- Fernandez-Montalvo, José, Alicia Penalva, and Itziar Irazabal. "Internet Use Habits and Risk Behaviours in Preadolescence." *Comunicar: Revista Científica de Comunicación y Educación*

- 22, no. 44 (2015): 113–20.
- Gardner, Howard, and Katie Davis. *The App Generation: How Today's Youth Navigate Identity, Intimacy, and Imagination in a Digital World*. New Haven, CT: Yale University Press, 2013.
- Geyer, Rudolf F. "The Challenge of Sociocybernetics." *Kybernetes* 24, no. 4 (1995): 6–32.
- Geyer, Rudolf F., and Johannes van der Zouwen. *Sociocybernetics: Complexity, Autopoiesis, and Observation of Social Systems*. Westport, CT: Praeger, 2001.
- Hornung, Bernd R. "The Challenges for Sociocybernetics." *Current Sociology* 67, no. 4 (2019): 511–26.
- Hornung, Bernd. "Principles of Sociocybernetics." Paper presented at the Symposium on Sociocybernetics, ISA-RC51, Paris, September 2005.
<https://slideplayer.com/slide/4993808/>.
- Internet World Stats. (2023). <https://www.internetworldstats.com/>. E.T. 12.04.2024.
- John A. Busch, *Sociocybernetics: A Perspective for Living in Complexity* (London: Social Systems Press, 1992).
- Mancilla, Roberto Gustavo. "Introduction to Sociocybernetics (Part 3): Fourth Order Cybernetics." *Journal of Sociocybernetics* 11, no. 1/2 (2013): 47–73.
- Oxford English Dictionary. S.v. "sociocracy." Last modified 2023. <https://www.oed.com/>.
- Piteira, Xoán, Diana G. Vidal, Rui C. Dias, and Pedro C. Seixas. "Post-Sustainability, Regenerative Cultures, and Governance Scale-Up: Transformational Learning Cases of Sociocracy 3.0 in Portugal." In *Handbook of Sustainability Science in the Future: Policies, Technologies and Education by 2050*, edited by Luis M. Camarinha-Matos, 1–23. Cham: Springer International Publishing, 2022.
- Poder, Päivi. "Bauman on Freedom – Consumer Freedom as the Integration Mechanism of Liquid Society." In *The Sociology of Zygmunt Bauman*, edited by Michael Hviid Jacobsen, 97–116. London: Routledge, 2016.
- Šavareikienė, Danguolė. "Sociocracy as a New Paradigm of Organizational Management." *Socialiniai Tyrimai* 42, no. 1 (2019): 32–40.
- Schippl, Joachim, and Anne Arnold. "Stakeholders' Views on Multimodal Urban Mobility Futures: A Matter of Policy Interventions or Just the Logical Result of Digitalization?" *Energies* 13, no. 7 (2020): 1788. <https://doi.org/10.3390/en13071788>. s.1-20.
- Scott, Brian. "Introduction to Gordon Pask's 'The Cybernetics of Evolutionary Processes and of Self-Organising Systems.'" *Journal of Sociocybernetics* 8 (2010): 25–26.
- Shewale, Rohit. (2024). "Social Media Users And Statistics In 2024". Erişim adresi: <https://www.demandsage.com/social-media-users/>. E. T. 15.06.2024
- Statista, (2023). <https://www.statista.com>. E.T. 10.04.2024
- Statista. "Internet Usage Worldwide." Accessed June 3, 2025.
<https://www.statista.com/topics/1145/internet-usage-worldwide/#topicOverview>.
- Thomas, Peter M. "The Digitalizing Society's Transformations and Challenges." In *Modern Approaches to the Visualization of Landscapes*, 447–56. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, 2020.
- Vasilenko, Lyudmila, Natalia Meshcheryakova, and Vladimir Zotov. "Digitalization of Global Society: From the Emerging Social Reality to Its Sociological Conceptualisation."

Wisdom, no. 1 (21) (2022): 123–29.

Etik Kurul Raporu: Bu alışma için etik kurul raporu gerekliliği bulunmamaktadır
Katkı oranı beyanı: Tek yazarlı %100
Çatışma beyanı: Makalede, herhangi bir kurum, kuruluş ve kişi ile mali çıkar atışması yoktur.